

REKTOR:

*Čo si máme
pozrieť
v Trenčíne*

CENA Kčs/2-50

Toto je e-kniha, ktorú môže každý rozširovať voľne a zdarma v elektronickej podobe, je nepredajná, dostupná aj na internete.

Táto e-kniha je vydaná ako 3. zväzok v rade "Branecký každému a všetkým". Je súčasťou digitalizácie diela Rektora Piaristov pátra Jozefa Braneckého, je súkromnou iniciatívou vzniknutou v roku 2013 na základe súhlasu vlastníka autorských práv, zdarma, bez podpory Európskej únie či iných inštitúcií.

Cieľom je zachovať a voľne šíriť dielo, odkaz a pamiatku Rektora Braneckého.

Digitalizoval Ing. Vojtech Brabenec, Trenčín, 2014, Klub starých Trenčanov.

Čo si máme pozrieť v meste?

Kto príde do Trenčína, príjemne ho prekvapí zarus pri stanici krásky a čistý park, akoby obraz celého mesta. Vítajú ho kvety sviežich sadov a zelené košatých stromov, z ktorých začína ožývať sa koncert vtáčikov.

Keď prejdeme týmto nádherným parkom, naľavo uvidíme hotel Tatra, kde za miernu cenu dostanete dobrú stravu a nocľah. Z jedálne nezabudnite si pozrieť rímsky nápis, vtesaný do hrádnej skaly. Pochádza z roku 179 po Kristu a hlása víťazstvo Rimanov nad Kvádmi, vtedajšími obyvateľmi Považia.

Znie takto:

„VICTORIAE AUGUSTORUM EXERCITUS,
QUI LAUGARICIONE SEDIT, MILITES
LEGIONIS II. DCCCLV. CONSTANS,
LEGATUS LEGIONIS ADIUTRICIS
CURAVIT FACIENDUM

Víťazstvu cisárov vojska, ktorí sídlili v Laugaricione, 855 vojakov II. legie. Dal spraviť Constans, legát legie výpomocnej.”

Nápis objavil r. 1852 Eudoviť Stárek, trenčiansky opát-farár (1845—63). Mommsen, chýrny nemecký archeológ, uznal nápis za pravý. Pred niekoľkými rokmi rozhodli ho univerzitný profesor J. Dobšák.

Kľúčom k ustáleniu roku je genitív: Augustorum — cisárov. Boli to Marcus Aurelius a

jeho syn Commodus, ktorí spoločne vládli niekoľko rokov, a r. 179 po Kristu mali tu víťazné boje proti sponenatým Kvádrom. Je to najstaršia a veľmi významná pamätka z doby Rimanov, akaj viac niet na Slovensku. !

Meno Trenčína bolo Laugaricio, čo prechodí na naše gréckeho zemepána Ptolomeja (II. storočie po Kristu) ako: Leukariatosa.

Hľa, Trenčín už jestvoval v II. stor. po Kr. ako pevnosť a meno mal Laugaricio.

Pokračujeme na Stolinovo námestie. Ihneď naľavo vidíme starú štýlovú budovu. Je to múzeum, pôvodne ľudný dom, stavany roku 1761. Naproti nemu bol tzv. starý ľudný dom, ktorý slúžil cez stáročia na výmku. Podľa povesti, ktorí by mali potvrdiť i staré záznamy, strážovalo tu: čerti tu mávali hlučné nočné schôdzky a zábavy. Refaze rybné, dupot koňských kopýt otrásmi vraj domom a úrkový nápech sa šíril vókol. Nemusíme prívukovať, že starí ľudia boli veľmi poverčiví.

Od múzea naľavo vedie ulička Matúša Trenčianskeho, kde pridáme k úrkomú vysokému domu, kde býval obkvaný majster, trenčiansky kot. Idúc ďalej do upraveného vřku, vidíme malebné umiestnený hostinec (Záve), odkiaľ je nádherný výhľad na Trenčín a kus Povadia. Tento hostinec je asi najstarší na celom Povadi, lebo stojí tu už od roku 1568. Odtiaľto vedie cesta naľavo na hrad.

Napravo je farský kostol, ktorého gotická svätynia pochádza zo XIV. storočia. Ostatné časťky renováciou a dostavbou z r. 1885—89. Hodno si pozrieť v dom kaplinku (mausoleum) Illáhazyovcov, pánov trenčianskeho hradu (1594—1835). Vidíme tu v životnej veľkosti ala-

bestrovú sochu grófa Gaspára Illáhazyho (1609—1648), pod protektorátom ktorého bola dôkladne uskutočnená reformácia na Povadi, takže od roku 1614 po 1871 katolíci nemali v Trenčíne ani svojho farára.

Na hlavnom oltári pozrite si dve drevené sochy z XV. storočia. Naľavo vyobrazuje sv. Leonarda, napravo sv. Remiga. Obidva sú francúzski svät. Remig (438—332) 70 rokov bol biskupom. On priviedol do katolíckej Cirkvi Klothiga, kráľa Frankov. Sochy na parížskej výstave r. 1903 boli vymenené diplomom. Sú gotického štýlu.

V tejto kaplnke vidíme náherný oltár s Ukričovaným, čo je majstrovské dielo Rafaela Donnera. Železná vysoká brána, oddeľujúca mauzoleum od lode kostola, je pamätným dielom zručnosti trenčianskych majstrov. Blízko kaplnky uvrtneme na múre relikv grófa Jozefa Illáhazyho a na starých kvádroch farebný erb toho rodu: šípom prestreleného orla.

Na pravej strane kostola upúta našu pozornosť drahocenný obraz sv. Imricha, od maďarského majstra Ladislava Hegedúsa. Trenčiansky opät-farár Rudolf Múš daroval ho kostolu. V predsteli kostola je náherný kameň starého trenčianskeho cisľa z konca XV. storočia. Nápis znie takto: Obiit A. 1498 Martinus, fama decorus, vestifler et civis Trenchinensis. Jeho erb: meč držiaca obrnená ruka. Keďže kostol má tri zlaté kalichy a týmto erbom, s emailovou okrasou v modrej, bielej a zelenej farbe, pochádzajú od neho.

Na fare je uchovaná gotická monstrancia, ktorú daroval kostolu Karol IV. z príležitosti jeho pobytu v Trenčíne r. 1373. Je to jediný, ale

tým výrečnejší svedok tých dávnych a v mnohých vzťahoch silných časov. Je to skvost českého zlatníctva.

Teraz sa vráťme na hlavné námestie, kde si rozhodne pozrieme krásne fresky v starostlivom kostole. Maľoval ich chýrny majster jezuitov, fráter Pozzo z r. 1708—9. V práci pokračovali jeho tíci až do roku 1713, ako to dokazuje letopočet na chóre. Fresky sú glorifikáciou sv. Františka Xavierského, patróna kostola a mesta. Obraz nad hlavným oltárom predstavuje tiež jeho, ako apoštolu Indii, hlásajúceho evanjelium tak kráľovskej rodine ako ľobrikom.

Medený, bohato pozlátený hlavný oltár je harmonickým dielom viedenského majstra z r. 1787. Súhosť štyroch korintských stĺpov povzbudzuje fa k modlitbe. Okrádajú prostredný výklenok so sochou Nepoškvrneného počatia Preb. Panny Márie. Je so striebra a pochádza z r. 1735. Všetko je štýlové. Večná lampa tiež slohu barokového, ako i dvere od sakristie inštalami a oratória s obidvoch strán a rezbárskymi ozdobami obohatená. Nie menej umelecké sú lavice. Všetko ručná práca z r. 1709—1712.

Návštevníkov kostola musíme upozorniť, že stredná maľovaná kupaľa treba pozoraf zpod chóru, kde na diaľke nájdete čierny trojuholník. Odtiaľto je projektovaná. Nádherná perspektíva do výšky, akoby kupola bola osajstná. Zriedkavé umenie!

Šesť pobočných oltárov je tiež perlou barokového štýlu. Na ľavej strane v prvom výklenku na obraze sv. Františka Xavierského nezabudnite si pozrieť hrad Trenčín z roku 1710, ktorý obraz doteraz nebol publikovaný.

Socha sv. Teresy (1937) z bieloého karar-

ského mramoru hlása odbornú ruku mladého majstra Poláka z Piešťan a štedrosť trenčianskej rodiny Cibovskej.

Pod kostolom je krypta, miesto večného odpočinku starých, popredných Trenčanov, civtiľov a najmä kňazov, tiež niekoľkých žien.

Veďa kostola je kolegium pisaristov, pôvodne jezuitov. V lekárni hodno si pozrieť staré inzerované zariadenie zo XVII. storočia. Tu pracoval fráter Johannes. (Viď rovnomenný román od J. Braneckého.)

V prostredí námestia stojí na korintšskom stĺpe socha Najsvätejšej Trojice. Postavil ju gr. Mikuláš Illošháry, trenčiansky fupán z r. 1712 na pamiatku skončenia smutných dní, že po vojne prestal zúriť hrozny mor.

Nezabudnite si pozrieť palác Mestskej spoviteľne a mestského domu. Ako kontrast pôsobí na nás pri ňom stojacia stará mestská veža, stavaná v prostriedku XVI. storočia.

V Hviezdoslavovej ulici (rovno za mestskou bránou) zastavme sa pri evanjelickom činlíku, ozdobenom pamätnými tabuľami, hlásajúcimi národnú prácu Štúrovcov a že tu stálo staré cv. gymnázium, do ktorého chodil aj František Palacký z r. 1809—1812.

Pokračujúc touto ulicou, vpravo vidíme ústav Školských sestier de Notre Dame pod št. správou, kde sa vyučuje na tisícke detí. Kostol ozdobujú fresky slovenského majstra Petra Kerna.

Proti tomuto kostolu vidíme evanjelický kostol, stavany z r. 1794, restaurovaný zvonku-zútra pred 10 rokmi. Nový organ je prácou Riegera a nádherné dielo Ukriťovaného, majstra Ihriského.

Nedávako oddiaľ je i štátne reálne gymnázium a na druhej strane štátne ľudová škola. Je to školská štvrť.

Idúc bradskou ďalej prideme na námestie sv. Anny, pomenované podľa patrónky kostola, stavaného r. 1788. Naproti kostolu vidíme obhennú a význačnú budovu okresného a krajského súdu.

Kto by si chcel pozrieť starý mestský cintorín, musel by ísť ešte 5 minút naľavo.

Idúc naspäť k stanici, pozrime si bohaté mestské múzeum v budove starého županého domu, o ktorom nižšie obšírnejšie.

Kto má radosť v priemyselnej práci, nech si pozrie blízko na „Tetrou“ Hložkovú továreň „Slovák“, ktorá vyrába chýrečné konifery-borovičku a výborný lahodný likér Fráter Johannes. Herbáriu, asi na 5 minút ďalej v Borovičkovej továrni a sítkovku Tiberghien. Tiež i novú továreň na drobdia, ktorá je však na opačnej strane za Váhom.

Pokojne môžeme odporučiť Trenčín ako prvotriedne miesto i pre turistov alebo i na letovanie.

Čo si máme pozrieť v Mestskom múzeu?

Menuje sa Brandtkovo, lebo ho založil Dr. Karol Brandt, župný lekár, r. 1877. Jeho najuľovnejším spolupracovníkom bol Jozef Holuby, ev. farár. Vydávali spoločnú ročníku v nemeckej a maďarskej reči až do r. 1914.

Chýrečná je zbierka entologická (chrobáci). Máh do 60.000 kusov. Motýľové zbierky obsahujú veľmi zriedkavé exempláre. Sú zastúpené

i tak ďaleké kraje, ako Dorneo, Sumatra, Jáva atď.

Z obrazov treba spomenúť najmä županov Illésházyovcov (1594—1835). Sú to: Stefan, Gašpar, Gabriel, Juraj, Mikláš, Jozef, Ján a Stefan.

Treba poznamenať, že len jeden obraz je pôvodný, a to Jozefa Illésházyho (1723—1788). Pochádza od bratislavského majstra Daniela Schumidloho z prostredí XVIII. storočia. Ostatné dal namaľovať posledný Illésházy (Stefan 1800—1835) tiež bratislavským umelcom Zieglerom na začiatku minulého storočia.

V zbierke je ešte viac starých obrazov (napr. Fr. Rákócziho I.) a najmä županov po poslednom Illésházyovi až do prevratu. Veľmi cenný obraz je maďarského ministra železníc Gabriela Barossa, rodáka z Trenčianskej, od maliara E. Kornádyho.

Pozornosť nám upútajú tri popravné meče zo XVI. stor. Je to nemecká práca a takýmto náplami. Thus Recht und fürchte niemand! Mnoho krvi lpi na nich, lebo takmer každé zločejstvo sa trestalo smrťou.

Drevená plastika je zastúpená niekoľkými barokovými soškami. Z lednického oltára máme krásnu sochu sv. Jána Nepomuckého. Kolekcia slovenskej keramiky je pýchou múzea. Hlavnstvo prevládalo i v Trenčíne až do 70-tych rokov minulého storočia, ale vyrábali väčšmi jarmočné kúsky.

Zo slovenských krojov vynikajú teplanský a piešťanský.

Hodno si pozrieť i dva drevené lustre z XVIII. storočia. Jeden je renesančný, druhý barokový. Ako zvláštnu pamiatku na veľkého

pápeža sociálneho citenia Leva XIII., treba poznamenať jeho zlatom vyšívané papuše a iné drobnosti (pisacie pero), čo daroval Dr. Brančíkovi pri jednej audiencii.

Kurucká doba je zastúpená zástavami.

Z rokov 1848—9 múzeum ukrýva niekoľko slovenských letákov. Tiež z r. 1918.

A čo sme mali najspanev spomenúť, múzeum má bohatú zbierku predhistorických, najmä zo susedných Zamaroviec a Dubnice n/Váhom. Tiež z mladšej doby kamennej a bronzovej. Hrob skerčanca, ktorý našiel Jozef Mádl, býv. správca múzea, za Ivanovcami pri Trenčíne, je veľmi cennou vzácnosťou.

Rímska doba je zastúpená hlavne penazmi.

Treba spomenúť aj bohatý inventár zbraní, počnúc už od husitských vojen.

Co si máme pozrieť na hrade?

Jednotlivé objekty sú označené štítkami, ku ktorým tu dávame vysvetlenie.

1. Prvá brána.

Ideme úzkou cestou okolo hostinca Závoja a pridáme k okrúhlej delovej veži, aká bola aj na pravej strane, z ktorej však ostaly iba namachom pokryté stopy.

Tak isto, ako ostatné časti hradieb tohto úseku pochádzajú od gr. Štefana Zápoľského, hradného pána (1478—89).

2. Brána s padacím mostom.

Na bráne dobre vidieť diery, kde vyfahovali a spúšťali reťazami padací most, ktorý

odkrýval alebo zakrýval hlbokú jamu. Stvorhranná veža slúžila na miesto stráže, ktorá mala na všetky strany dobrý výhľad. Múr medzi týmito vežami je ozdobený zachovalými vojnovými štítm.

3. Matyášova veža.

Nedávno vydieladená cesta vedie k bráne tretej a takzv. Matyášovej veži. Bola to strižna veža s trojmi poschodiami, čo slúžilo za strážne miesto viššej hradnej stráž. Prizemie bolo väznicou. Vežu ozdobovali hodiny a pod nimi dokonca tlačli na pozorovanie pavlače, aká viditeľná na mestskej veži.

Za touto bránou je teraz dom hradného strážcu a naľavo múry starých kasární. Ich dvoje dvere sú v skoku renesančnom.

4. Poloveľa.

Nad strmou skalkou nad hotelom „Tatra“ je sála, okrúhla poloveľa, stavaná len s vonkajšej strany. Postavil ju Gaspár Illésházy (1630), aby odľahčil chránil most, ktorý bol postavený takmer pod ňou, ako pokračovanie ulice z terajšieho Štefanovho námestia, lebo kde je teraz mestský park a stanica, tade tiekol Váh. (Vid' originálny obraz v kostole piaristov, napravo prvý výdymok.)

5. Studňa lísky.

Vedľa spomenutej poloveže je 72 m hlboká studňa, ktorá má meno: Studňa lísky.

Povešť pripisuje jej zhotovenie dobe Štef. Zápoľského, v druhej polovici XV. storočia, ale je málo staršia, lebo hrad nemohol byť bez

vody. Okolnosť, že Váh tiekol pod hradbami, samosebou zrodila myšlienku vybudovať takúto studňu. No, bola to úmorná a nadľudská práca v tejto dobe.

6. Svadobná sieň.

Pokračovaním tohto traktu boli rozličné, najmä hospodárske budovy, popri ktorých ide sme ďalej. Treba sa však zastaviť pri priestrannej miestnosti: svadobnej sieni. Má tri okná na východ s prekrásnym výhľadom na túto časť Trenčína, Skalky a Považia, smerom k Trenčianskej Teplicy.

7. Hľadomorňa.

Na konci týchto staviek je najhroznejšia miestnosť hradu, hľadomorňa. Je to 7 m hlboký jašár, odtiaľ nebolo východiska, až po smrti odsúdeného, keď ho vytiahli mŕtveho. Očným otvorom spádali povrazom odsúdených po jednom na hrobnú smrť hľadom. Miestnosť sa pod otvorom rozširuje na všetky strany, ako široká fľaša. R. 1928 traja Náci nášho konviktu sa spustili tu, aby hľadali poklady Matúša Čáka, a veru pobdeli si tam v strachu až do rána, kým sme ich nenašli. (Vid' román: Poklady Matúša Čáka.)

8. Pracháreň.

Uprostred veľkého, stále stúpajúceho dvora, väčšmi na pravo je podzemná, čiastočne do skaly vtiesená pracháreň. Keď roku 1928 podarilo sa rakúskemu generálovi Katzianerovi podpáliť hrad, od ktorého ohňa vylietela do povetria aj táto pracháreň, hradná postávka musela sa pod-

dať. Vtedy zhorelo aj mesto i s farským kostolom. Boly to ťažké časy, čo dokazuje i tá okolnosť, že spustený kostol až o 20 rokov mohli dať do poriadku.

9. Palác kráľovnej Barbory.

Za prachárkou vyčnieva majestätne vysoký nádherný palác s erbom rodiny Čilijovskej. Druhá žena Zigmundova bola z tohto rodu. Prvá bola Mária, dcéra Ľudovíta Veľkého, s ktorou spoločne vládli 1387—95, až do jej smrti.

10. Štvrtá brána.

Prichodíme k okrúhlej bráne, ktorú zatahovali veľkými brvnami — drevenými závorami. Hlboké diery, do ktorých ony zapadali, dobre vidieť.

11. Otvor s krásnym výhľadom.

Naľavo nad závratnou priepastou vypínajú sa silné múry a bašty, aby chránili hrad od juhovýchodu. Ideme ňakým priestorom medzi vysokými múrami, keď naľavo zbadáme nízky, polkruhový otvor. Stojí to zato, aby sme sa hlboko sŕbali, lebo za ním očarí nás krásny výhľad na východnú časťku inoveckých hôr.

12. Deľová bašta.

Keďže hrad neprístupný len od juhovýchodu, z Breziny, bol prístupný, táto časťka bola najviac posilnená všetkými technickými vymoženosťami XV.—XVII. storočia. Tu vidíme ozručnú baštu, kde bola silná stráž s delami. Za ňou zjavujú trojmo hlboké valy, uzavreté silnými a

vysokými múrami, opatrenými smolnými výklenkami, kde by boli sypali na nepriateľa oheň, liali horúcu smolu a vodu, ak by sa bol dostal až potiaľ, čo sa však nikdy nikomu nepodarilo. Posledný val bol zvlášť chránený okruhlou, silnou, vysokou delovou baštou a strelnými diarami.

Veru nik nedobyl tento hrad, až spomenutý Keszianer ohňom r. 1528 a Bocskay r. 1605.

13. Padací most.

Je to piata brána, ku ktorej viedol tiež padací most, opierajúci sa o dva z tehál a kamene vystavené mohútne piliere, i teraz tam jestvujúce. Diery, kde šly vyťahovacie refaze, dobre vidieť i tu.

Nad bránou je latinský nápis.

Nápis hľasa, že urodzený a osvietený pán Št. Illésházy, palatin Uhorska, sudca Kúrniov, šupen Trenčianskej a Liptovskej stolice atď., a jeho žena Katarína Pálffyová dali postaviť túto časťku hradu r. 1609.

14. Palác Eudorvita Veľkého.

Vojdúc širokou a vysokou bránou do preddvoria, na ľavej strane je palác v nadpisze spomenutého kráľa (1342—82). Je stavaný v neskoršej gotike. Sú tu však častky i z XV.—XVI. storočia. Od cesty napravo sú pivničné miestnosti, nad ktorými boli kasárne. Tiež i v ďalších častiach traktu.

15. Šiesta brána.

Nedby sme prísli k veži Matúšovej, musíme prekonať poslednú bránu, aby sme sa dostali do stredu veľkých a rozľahlých objektov. Z tejto brány stoja len bočné múry.

16. Erby.

Keď napravo pokročíme k čiaske múrov s dvoma veľkými oknami, očari nás širokými výhľad na Považie, osviečovaný striebornou stuhou Váhu, a na okolité hory. Na vrchnom múre týchto okien skveľú sa dva erby z r. 1566. Nápisý znejú takto: „Margaretha Szécs, Gräfin zu Arch Wittip“, na druhom černocho a nápis: „Piro graf zu Arch“. — Na susednom okne je maľba dvoch erbov, ten istý černocho a nápis: Anna Gräfin zu Arch“, a druhý erb s nápisom: „Georg Graf Serin.“

17. Rytierska sieň.

Naproti Matúšovej veži otvára sa pred nami nádherná rytierska sieň. Má tri okná so zachovalými kamennými priečnymi ráhami. V širokých oknách vidíme s troch strán kamenné lavice, na ktoré rozprestierali kožušinu, kde vo voľnej chvíli najradšej vysedávali, lebo hádam odtiaľto bol a je najlepší výhľad na okolie. Gotický stoh stĺp dosvedčujú pozostatky klenby. Tu bývaly veľvážnanné, mnoho ráz i nad celou krajinou rozhodujúce porady. Zvonku nad vchodom bola tiež gotická ozdoba s erbom, po čom však ostaly iba hĺboké, tmavé jazvy.

18. Iza dvorného bláza.

Od schodov, vedúcich k miestnostiam pod Matúšovou vežou, naľavo bola izba, podlhovastá miestnosť, byt pre dvorného bláza.

19. Iza hradnej pánej.

Spomenutými schodami dôjdeme do štvorhrannej vysokej miestnosti. Je to arkýr, výškok celého tohto traktu, aby odtiaľ bolo vidieť nie-

len dopredu — na sever, ale i naľavo — na západ, a naľavo — na východ. Má pochádzať od Matúša Čáka. Na zadnej časti miestnosti je široký otvor a vysokým korníkom. Tu bol krb, ktorého zastrešenie bolo veľmi treba, lebo síma na tak vystavenom mieste musela byť omnoho väčšia, než v meste, chránenom samým hradom a okolitými horami.

20. Hradná kaplnka.

Táto miestnosť, prístupná k veľkej veži od západu, bola poschodová, akú vidíme napr. i na bečovskom hrade. Vyššia časť bola pre hradného pána a jeho rodinu, nižšia pre služobníctvo. Služby božie konal hradný kaplán, Matúšovi Čákovi, ako to vieme z obľubujúcej listiny Jána, nitrianskeho biskupa (1318), sám spolkový opát Štefan.

Kaplnku dal reštaurovať Juraľ Illésházy a Juraľ Lippay, ostrihomský arcibiskup, vyvŕtali ju k úcte Panny Márie. Na stenách boli fresky z XV. storočia. Pod ňou bola krypta.

21. Matúšova veža.

Staval ju Matúš Čák, odkiaľ jej meno atď. podnes. Všeobecne sa menuje donjon. Je 38 m vysoká. Vyrastá zo skaly, 320 m vysokej nad hladinou mora, a 110 m nad mestom. Stvorhranné múry nahor sa ťia. Základom je obdĺžnik, ktorého dve strany mierzú po 12,45 m, a dve po 9,45 m. Prekvepi nás šírka múra od juhu: 2,90 m, kým od západu je 2,40 m. Veža zvonku je z pálených tehál, zvnútra z kameňa. Väčšie okná vidíme len na III. poschodí, ktorá miestnosť slúžila Matúšovi za pracovňu.

Schody, vedúce do veže, sú veľmi strmé a natoľko úzke, že len jeden človek môže nimi vystúpať, aby nepriateľ nemohol vyvinúť svoju silu, i keby sa bol dostal až sem. Táto veža mala byť posledným útočiskom hradnej posádky.

V prizemí bolo väzenie, do ktorého, keď ako do hladomorne, viedol úzky otvor. Väzňa i tu spúšťali povrazom. Pod tou vežou, počítane v tom širokom mŕte je tajný východ, načo máme aj historický doklad. Keď totiž gr. Illésházy, trenčiansky župan, musel utekať do Poľska pred smrtonosným hnevom cisára Rudolfa II., tento zarsa písal na magistrát mesta Trenčína, aby mu zabránili vstúpiť do hradu. Išlo mu totiž o jeho majetok. Magistrát odpovedá 18. novembra 1803, že sotva docieli čoho, lebo Illésházy „habet peculiarum introitum et exitum — má zvláštny vchod a východ.“

22. Závoj.

Je to najstarší hostinec na celom Považí.

V XIV.—XVI. storočí bola tu katolí. fara. Ale keď hradný kaplán, Pavol Baračka r. 1530 chcel tu umiestiť arciknieža Maximiliána, farára vyhoďil. Neskôr Margareta Széch zriadila tu krčmu. Na protest mesta 3. nov. 1568 prišiel písomný cisársky rozkaz, aby sa budova vrátila farárom a utrpená škoda sa nahradila, čo sa však nestalo dodnes.

23. Katedrá.

Dobre ju vidieť z terasy Závoja: vysoká budova s úzkym frontom. Slúžila za byt obdvaného majstra, mestského kate.

Prehľad dejín Trenčína.

- R. 179 rímska posádka na hrade. Meno mesta Laugaricio.
- R. 1090 knieža Břetislav v Trenčíne.
- R. 1241 tatarský vpád. Mesto zničené.
- R. 1301 kráľ Václav III. daruje Matúšovi Trenčianskemu hrad za jeho vernosť.
- R. 1321 za obliehania zomrel Matúš na hrade.
- R. 1373 Karol IV. v Trenčíne. Farskému kostolu daruje monštrancia.
- R. 1403 Zigmund povýši mesto na slobodné a kráľovské.
- R. 1431 husiti vypália mesto. Hrad nedobýjú.
- R. 1454 Ius gladii — právo nad životom a smrťou.
- R. 1439 Ján Jiskra z Bratčína pán hradu. Jeho reliéf na hradskej skale.
- R. 1461 Trenčín víta veriacu Matiašovu, Katarínu, dcéru Juraja z Podšbrad.
- R. 1512 poľské posolstvo prichodí pre Barboru, dcéru hradného pána Št. Zápoľského, nevestu svojho kráľa Zigmunda.
- R. 1528 Katzianer dobyje obľom hrad.
- R. 1543 vystavená mestská veža.
- R. 1646 príchod jezuitov. Protireformácia.
- R. 1708 vyhorí celý Trenčín.
- R. 1708 Rákócj porazený pri Trenčíne.
- R. 1790 vyhorí hrad i mesto.
- R. 1813 starý Bakos zachráni život Palackého.
- R. 1848 bitka pri Kostolnej.
- R. 1883 postavený cez Váh železničný most.
- R. 1918 prevrat. Utvorenie ČSR.
- R. 1939 Slovenský štát.
- R. 1945 prichodí ČA a oslobodí mesto (10. IV.)